

Kedves Egyetemi Polgár!

„A ti életeteknek a szabadság olyan, mint a hálnak a víz, madárnak a levegő, vadnak a rengeteg. Legyetek inkább halni készek véle, mint élni nélküle. Midőn midenetekeket fölálldozátok érte és a szabadságot megnyerétek, nem vesztétek semmit, hanem nyertetek mindent.”

Bozzai Pál, költő, a márciusi ifjak egyikének sorai ezek.

A Semmelweis Egyetem munkatársai és hallgatói résztvevői voltak - kis túlzással - Magyarország minden meghatározó történelmi eseményének.

1848-ban a pesti orvostanhallgatók az elsők között csatlakoztak a forradalmárokhoz. Ezért különösen megtisztelő, hogy a 250 éves Semmelweis Egyetem megemlékezését a korabeli események egyik szimbolikus helyszínén, a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében tarthatjuk. Idézzük meg a 172 éve történt események egyetemünket is érintő kezdetét Petőfi Sándor naplóbejegyzése segítségével: „A kávéházban azon határoztuk, hogy sorra járjuk az egyetemi ifjúságot, s majd teljes erővel kezdjük meg a nagy munkát. Először az orvosokhoz mentünk. Szakadt az eső, a mint az utcára léptünk, s ez egész késő estig tartott, de a lelkesedés olyan, mint a görögtűz: a víz nem olthatja el. Az orvosi egyetem udvarában ismét fölolvasta Jókai a proclamatiót és én elmondtam a Nemzeti dalt.”

Mi, a Semmelweis Egyetem polgárai nemzeti ünnepünkön – a történelmi események felidézése mellett – hagyományosan tisztelgünk nagy elődeink előtt is, hiszen számos, a forradalom ügyét segítő, abban részt vevő neves orvos is kötődött egyetemünkhöz. A történelmi eseményekre ugyanakkor gondolhatunk úgyis, mint annak az orvos- és gyógyszerésznemzedéknek a közös élményére, amelyik a kiegyezés után kiépítette a modern pesti orvoskart és az egész magyar közegészségügyet. Az ott megélt bajtársiasság később is összetartotta őket, és könnyebben keresztülvihetővé tette a fontos ügyeket. Ezek eredményeit ma is láthatjuk, ha körbenézünk: egyetemünk épületállományának gerince ezekben az időkben készült el.

De a forradalom idején vert gyökeret az a haladó szellemiség, a tetterő, a változtatni akarás, amely a haza iránti elkötelezettséggel, kiváló felkészültséggel és széleslátókörűséggel társulva, európai színvonalra emelte a magyar orvostudományt, új alapokra helyezte az egyetemi oktatást, átszervezte a magyar egészségügyet, ezzel is közelítve az európai mintához.

A márciusi forradalom kirobbanásának idejében a pesti egyetem orvosi kara még csak egyetlen épületben működött, az egykori Újvilág és Hatvani utcák sarkán a volt jezsuita kolostorban. Ennek teljes II. és III. emeletén rendezték be a honvédkórházat, méghozzá igen rövid idő alatt, miután Stáhly Ignác, a tábori orvoskar főnöke (egyébként egyetemünk anatómia és a sebészet tanára) ilyen igényű levelet írt Balassa Jánosnak, a kar frissen kinevezett igazgatójának. Miután kollégaként jól ismerték egymást, nyilván előre megbeszélték a dolgot. Balassa volt az, aki a sebészetet tudományos rangra emelte, Európa egyik legkitűnőbb sebésze volt, a magyar nyelvű orvosi irodalom úttörője, a reformok kulcsszereplője – ahogy arról később még szót ejtek.

*„Másoknak élni, nem magának, ez adja az orvos lényegét.”
– ad nekünk Balassa János máig érvényes útmutatót.*

Balassa tanársegédjével, Markusovszky Lajossal, mindketten tevékenyen részt vettek a sebesültek ellátásában is. Markusovszky – aki később honvédorvosi tanfolyamokat is vezet, majd Görgei törzssorvosa lesz – szintén ma is aktuális üzenetet hagyott örökül, 1857-ben elhangzott szavai egyetemünk kurrikulumreformjának egyfajta jellegéjévé váltak:

„Csak betegágy mellett készülhetnek betegágyhoz; a betegség maga fogja őket oktatni, s nemcsak a betegséget magyarázó tanár”.

De az egyetemhez köthető márciusi ifjak között említhetjük mások mellett Lumniczer Sándort, Korányi Frigyeszt, vagy mondhatnám Arányi Lajos, a kórbonctan első tanára nevét. A lista még hosszú lehetne, hiszen velük együtt szinte az egész hallgatóság otthagya az egyetemet és beállt a honvédségbe, ki orvosként, ki a harcoló alakulatokba.

A szabadságharc leverése utáni megtorlások legtöbbször érintették. Balassát az egyetemi katedrájától megfosztották és börtönbe vetették, de mint az ország legkiválóbb sebészét nem tudták sokáig börtönben tartani, hisz korának legkeresettebb gyakorló orvosa volt. Több hónapnyi fogság után 1851-től foglalhatta el ismét tanszékét. Ezt követően barátait és egykori bajtársait a lakásán fogadja. Részben továbbképző jellegűek ezek a találkozók, részben itt vitatják meg a magyar egészségügy fejlesztésére szolgáló elképzeléseket, a magyar orvostudomány jövőjét. E Balassa-körnek tagjai között van Markusovszky, Lumniczer, Korányi, Hirschler és később maga Semmelweis Ignác is.

A márciusi ifjak érezték az idő parancsát, és mi sem tehetünk ennél kevesebbet, ahogy végigtekintünk az ő pályájukon. A Semmelweis Egyetem az idei tanévében alapításának 250. éves jubileumát ünnepli. Számomra a jubileum nemcsak a tradíció és a múlt előtti tisztelgés, de egy olyan mérföldkő, amikor elkezdjük építeni a következő negyed évezred egyetemét.

A ünnepi tanévünk egyik legfontosabb, a jövőt megalapozó lépése a beteg- és gyakorlatközpontú oktatás érdekében bevezetett kurrikulumreform, amely az orvos- és fogorvosképzésben megtörtént, míg a többi karon a változás a következő tanévre várható. A képzési reformban vezérlőelvünk, hogy nem a betegség katonáit, hanem az egészség hírnökeit képezzük. Az egészségügy megújításának kulcsa ugyanis, hogy az egészségre kell fókuszálni; mind az egészségügyi szakemberek, mind pedig a lakosság egészségtudatosságát erősítve. Éppen ezért a Semmelweis Egyetem a jubileum tanévtől kezdődően jelentősebb szerepet vállal a prevencióban, egészségfejlesztésben.

A kutatás-fejlesztés és a gyógyítás terén is számos, a jövőt meghatározó komoly fejlesztés indult el. Az új kutatás-fejlesztési és innovációs stratégiánk azt tükrözi, hogy a képzési reform mellett az egészségipari innováció jelenti a jövőt. Az egyetem kutatási, innovációs bázisán nemzetstratégiai szempontból kiemelt egészség és gyógyszeripari fejlesztések valósulnak meg, leraktuk az Egészségipari és Biotechnológiai Science Park és a Hőgyes – Schöpf-Merei gyógyszerfejlesztési központ alapjait. A Semmelweis Egyetem kutatási teljesítménye a betegközpontú fókuszról az egészségipari együttműködésekkel adódóan is gyakorlati, transzlációs irányba növelendő!

A közép-magyarországi régió esetében elindult az Egészséges Budapest Program, illetve a Kormány elfogadta a Semmelweis Egyetem megújításának XXI. századi programját is. Ez utóbbival nemcsak az oktatási, kutatási, hanem a teljes Semmelweis klinikai hálózat is megújul.

A fejlődéshez a vízió, a tetterőn és a kitartó munkán túl a legfontosabb, amire a szükségünk van az a magas szakmaiságot képviselő humán erőforrás – a Semmelweis Polgárok közössége. Éppen ezért a jubileumi évünkben erre a területre kiemelt figyelmet fordítunk. A szenátus januári döntése nyomán folytatódnak az életpályamodellek, amelyek célja munkatársaink, vagyis humán erőforrásunk megtartása, anyagiakban is kifejezett nagyobb megbecsülése. Megkezdődött a Családbarát Egyetem Program részletes koncepciójának kidolgozása is, a Semmelweis Egészségfejlesztési Központon keresztül pedig közvetlen segítséget is adunk a Semmelweis Polgároknak egészségük megőrzéséhez.

Céljainkat szolgálja az a tervezett fenntartói modellváltás, az ún. Semmelweis modell bevezetése, amelynek kidolgozása folyamatban van. Ehhez mintaként a világ egyik legjobb betegellátó intézményének számító Mayo Klinika szolgál. Cél egy, a Semmelweis Egyetemre szabott, rugalmasabb, minőségi elvárásokat meghatározó, teljesítményalapú fenntartói modell kialakítása annak érdekében, hogy az egyetem jelenlegi működési környezete versenyképesebbé váljon, és közép-európai vezető szerephez jusson az egészségipari, gyógyszeripari innováció területén, valamint megfeleljen a betegellátásban és az orvos- és egészségügyi szakember képzésben is jelentkező növekvő igényeknek. Az egyeztetések jelenleg is folynak, minden lépésről személyesen fogom tájékoztatni az egyetemi polgárokat.

Dr. Merkely Béla
rektor

2020. március 15.